కర్మ

కర్మ అనగా నేమి? కర్మయోగ మనగా నేమి? నిష్కామ కర్మ అనగానేమి? నిష్కామకర్మనెవరు చేయగలరు?

'క్రియతే ఇతి కర్మః' క్రియ చేయుటను కర్మ అందురు. కృ = అను ధాతువు నుండి కర్మ అనే పదం వచ్చినది. అటులనే 'కురు' అన్ననూ చేయుట అనియే అర్థం. మనలో ప్రాణము లేకుండా కర్మ చేయగలమా? చేయలేము. ఆ ప్రాణము చలించి కర్మను చేయుచున్నాము. అనగా కర్మను చేయించు ఉపకరణము (పనిముట్టు)ను కూడ కర్మ అందురు. మన పరమ గురుదేవులు **శ్రీశ్రీశ్రీ స్వామి శివానంద పరమహంస** లవారు మనలోగల 'జీవశక్తియైన ప్రాణవాయువు' నే కర్మ అని సెలవిచ్చియున్నారు. కర్త, కర్మ, క్రియలలో కర్త, కర్మచే క్రియ చేయించుట మన వ్యాకరణము. ఇచ్చట 'నేను' అను కర్త 'జీవశక్తియైన ప్రాణవాయువు' ను ఉపయోగించి (కర్మ) వివిధ క్రియలు చేయుచున్నాడు. అందుచే కర్మ అనగా ప్రాణవాయువే. కాని వేదాంత పరిభాషలో క్రియనే కర్మ అని పిలుచుచున్నారు.

'చిత్స్పందనం భవతి కర్మ' **(యోగవాశిష్టం)**

మనస్సు చలించుటయే కర్మ అగుచున్నది. మరి మనసు చలించుటకు ప్రాణవాయు చలనమే కారణము కదా!

'యః ప్రాణః పవన స్పందః చిత్త స్పందస్స ఏవహి' **(యోగవాశిష్టం)**

ప్రాణవాయు చలనముచే త్రివిధ కర్మలు ఏర్పడుచున్నవి. అవి మనో వాక్ కాయ కర్మలు. అనగా మనస్సుతో చేసిననూ, వాక్కుతో చేసిననూ, శరీరముతో చేసిననూ అవి కర్మలే యగుచున్నవి. ప్రాణముతో జీవించియుండు వారెవరైననూ ఈ త్రివిధ కర్మలలో నేదేని యొకటిచేయుచునే యుందురు. అందుచే...

న హి కశ్చిత్ క్షణమపి జాతు తిష్ఠత్యకర్మకృత్
కార్యతే హ్యవశః కర్మ సర్వః ప్రకృతిజైర్గుణైః **(భ.గీ. 3-5)**

త్రిగుణాత్మకమైన ప్రకృతికి వశులై ఒక్క క్షణము కూడ కర్మచేయకుండా ఎవరూ ఉండలేరని భావము.

'కర్మణా బధ్యతే జంతుః విద్యయా చ విముచ్యతే' **(సన్న్యాసోపనిషత్ 2-21)**

కర్మచే జీవుడు బంధింపబడుచున్నాడు. జ్ఞానము చేతనే ముక్తి నొందుచున్నాడని చెప్పుటచే కర్మ, బంధహేతువని అర్థం. అయినచో...

యజ్ఞ దాన తపః కర్మ న త్యాజ్యం కార్యమేవ తత్
యజ్ఞో దాన తపశ్చైవ పావనాని మనీషిణామ్ **(భ.గీ. 18-5)**

యజ్ఞదాన తపస్సులను కర్మలను విడిచిపెట్టకుండా ఆచరించి తీరవలయునని గీతలో చెప్పబడియున్నది. శ్రుతికి విరుద్ధంగా గీత బోధించునా? కాదు. మన సమన్వయలోపం. మరి విరుద్ధ స్వభావం గల కర్మలను గీత ఎట్లు బోధించుచున్నది?

హతోవా ప్రాప్స్యసి స్వర్గం జిత్వావా భోక్ష్యసే మహీమ్
తస్మాదుత్తిష్ఠ కౌన్తేయ యుద్ధాయ కృతనిశ్చయః **(భ.గీ. 2-37)**

ఓ అర్జునా! యుద్ధము చేయుటకు కృత నిశ్చయుడవై లెమ్ము. యుద్ధంలో మరణించినచో స్వర్గం లభించును. గెలిచినచో యీ భూమండలము నేలుకోవచ్చునని పరమాత్మ యుద్ధమను కర్మను ప్రోత్సహించుచునే యుండిరి. ఇచ్చట శ్రీకృష్ణ పరమాత్మ అర్జునుని యుద్ధోన్మాదుని చేయుచున్నారని అర్థం కాదు. అర్జునుడు క్షత్రియ స్వభావముచే తాను తప్పనిసరిగా యుద్ధము చేసి తీరుననియూ, మోహముచే యుద్ధము చేయనని చతికిల పడుతున్నాడనియూ, శ్రీకృష్ణ పరమాత్మకు తెలుసు. అట్టి పరిస్థితులలో యుద్ధమనే కర్మఫలము యొక్క ప్రమాదము నుండి అర్జునుని తప్పించుటకు ఏదో ఉపాయమును ప్రత్యేకంగా చెప్పుచున్నారు. అది ఏమనగా...

సుఖదుఃఖే సమే కృత్వా లాభాలాభౌ జయాజయౌ
తతో యుద్ధాయ యుజ్యస్వ నైవం పాపమవాప్స్యసి **(భ.గీ. 2-38)**

సుఖదుఃఖములు, లాభాలాభములు, జయాపజయములు అను ద్వంద్వ ఫలములను సమానముగా చూచుకొని యుద్ధము చేసినచో పాపము పొందవనియు, లేనిచో పాపము తప్పనిసరిగా వచ్చిపడుననియూ భావం. కర్మ స్వతఃసిద్ధంగా స్వలాభాపేక్షతో కూడుకొని యుండుటచే, ఆ కర్మఫలము అనుభవించుటకు మరల జన్మనెత్త వలసి వచ్చియుండును.

'యద్ధ్యద్ధి కురుతే కర్మ తత్తత్కామస్య చేష్టితమ్' **(బృహదారణ్యకోపనిషత్)**

ప్రతికర్మయూ కోరికతోనే యుండును.

'కర్మోదయే కర్మఫలానురాగాస్తథానుయంతి నతరంతి మృత్యుమ్' **(భారతం ఉద్యోగపర్వం)**

కర్మ చేయుట ఆరంభములోనే కర్మఫలమందు అనురాగము ఉండుటచే, కర్మ చేయుచూ మృత్యువును దాటలేకపోవుచున్నాము. అనగా కర్మఫలమనుభవించుటకై జన్మనెత్తవలసి వచ్చుచున్నది. ఇట్టి జన్మపరంపరల ప్రమాదము నుండి తప్పించుటకు సమత్వబుద్ధిని ప్రసాదించు యోగసాధనను పరమాత్మ గీతయందీవిధముగా చెప్పుచున్నారు.

యోగస్థః కురుకర్మాణి సంగం త్యక్త్వా ధనంజయ
సిద్ధ్య సిద్ధ్యోః సమోభూత్వా సమత్వం యోగ ఉచ్యతే **(భ.గీ. 2-48)**

సమత్వబుద్ధిని కలుగజేయు యోగవిద్యనాచరించుచూ యుద్ధమను కర్మను చేసినచో, దాని ఫలమందనురాగము లేకపోవును (కలుగదు). సిద్ధించిననూ సిద్ధించకపోయిననూ సమత్వబుద్ధి కలిగి కర్మఫలమచటనే విడిచిపెట్టుటచే జననమరణ రూప సంసారమందు చిక్కుకొనవని గీతాచార్యుని భావము. అందుచే పరమాత్మ బోధించునది యుద్ధమును కాదు. యుద్ధము చేయుచుండగా దాని ఫలమంటకుండునట్లు చేయు యోగోపాయమునే ప్రోత్సాహించిరని గ్రహింపనగును. కర్మ చేయుట జీవుని స్వభావం. దానికి వేరుగా ప్రోత్సహించవలసిన అవసరములేదు. ఆ కర్మఫలము అంటకుండుటకు 'యోగసాధన' ను ప్రోత్సహించుటయే కర్తవ్యం.

యుక్తః కర్మఫలం త్యక్త్వా శాంతిమాప్నోతి నైష్ఠికీమ్
అయుక్తః కామకారేణ ఫలే సక్తో నిబధ్యతే **(భ.గీ. 5-12)**

యుక్త అనగా **యుక్త ఇత్యుచ్యతే యోగీ**. యోగి తను కర్మ చేయుచూ కర్మఫల మంటకుండా యుండును. అనగా కర్మ చేయు సమయమున మనసు దాని యందు లేకపోవుటచే ఆ కర్మఫలమంటదు. యోగి కానివానికి మనస్సు బహిర్ముఖముగా నుండుటచే, ఆతని మనస్సు సంపూర్ణముగా కర్మయందూ, కర్మఫలమందు ఉండుటచే కోరికలు గలవాడై బంధింపబడి, సంసారచక్రమున పడుచున్నారు. కావున గీతాచార్యులు అర్జునుని ప్రోత్సహించునది 'యోగకర్మ' నే కాని 'యుద్ధకర్మ' ను కాదు. జీవుడు అజ్ఞానంతో ఉన్నాడు కనుక కర్మలు చేసి తీరును.

'కర్మణ్యేవాధికారస్తే' (నీకు కర్మల యందే అధికారము కలదు)
'మా ఫలేషు కదాచన' (ఏ కర్మఫలమందు నీకు అధికారము లేదు. అనగా కర్మఫలము అంటకుండుటకు **'యోగస్థ కురు కర్మాణి'** అనగా, కర్మ చేయునపుడు యోగముతో చేయమని అర్థం)
'మా కర్మ ఫలహేతుర్భూః' కర్మఫలమునకు కారణము కాకుండుము. అనగా కర్మ ఆరంభము నందే కామవర్జితుడుగా నున్నచో...

యస్వ సర్వే సమారంభా కామ సంకల్ప వర్జితః
'మా తే సంగోఽ_స్త్వకర్మణి' **(భ.గీ. 2-47)**

అలాగని కర్మఫల భయముచే కర్మను మానకూడదనియు, కర్మజడుడు కాకూడదనియూ, కర్మచేయుచూ, ఆ ఫలమంటకుండా ఉండుటకు 'యోగకర్మ' చేయుమనియూ గీతాచార్యుని భావం. అట్లు చేయువారు మనీషులు. అందుచే యజ్ఞ దాన తప కర్మలు కూడ వారికి పవిత్రములే.

'యజ్ఞో దాన తపశ్చైవ పావనాని మనీషిణాం' **(భ.గీ. 18-5)**

ఇచ్చుట కర్మలు రెండు విధములు.

'ప్రవృత్తిం చ నివృత్తిం చ ద్వివిధం కర్మ వైదికమ్' **(మనుస్మృతి)**

వేదములందు ప్రవృత్తి నివృత్తి అను రెండు విధముల కర్మలు చెప్పబడుచున్నవి. ప్రవృత్తి అనగా సంసార చక్రము (జనన మరణ వృత్తము)ను ప్రోత్సహించు బాహ్య కర్మలు. నివృత్తి అనగా ఆ సంసారము నుండి తప్పించు జ్ఞానము. నివృత్తి కర్మ అనగా జ్ఞానమును కలుగజేయు 'యోగకర్మ'.

న హి జ్ఞానేన సదృశం పవిత్ర మిహవిద్యతే
తత్ స్వయం యోగ సంసిద్ధః కాలేనాత్మని విందతి **(భ.గీ. 4-38)**

'యోగాత్సంజాయతే జ్ఞానం' **(త్రిశిఖి బ్రాహ్మణోపనిషత్ -16)**

యోగము వలననే జ్ఞానము కలుగును కనుక ఆ యోగమొక్కటియే నివృత్తి కర్మ. ఈ కారణముచే...

కిం కర్మ కిమ కర్మేతి కవయోఽప్యత్ర మోహితాః
తత్తే కర్మ ప్రవక్ష్యామి యద్ జ్ఞాత్వా మోక్షసేఽశుభాత్ (భ.గీ. 4-16)

ఏది కర్మయో, ఏది అకర్మయో తెలియక జ్ఞానులే సంశయగ్రస్తులగుచున్నారు. అనగా అనుభవం లేని వేదాంతులు కూడ సంశయాత్ములగుచున్నారు. అశుభమైన ఈ సంసారము నుండి విడివడునట్లు చేయు అట్టి ప్రత్యేక కర్మ నీకు చెప్పుచున్నాననియూ, బుద్ధిని లేదా జ్ఞానమును కలుగజేయు 'బుద్ధియోగము' నిప్పుడు చెప్పుచున్నాననియూ, దానినాచరించినచో కర్మ బంధము నుండి విడివడగలవనియూ...

ఏషా తేఽభిహితా సాంఖ్యే బుద్ధిర్యోగే త్విమాం శృణు
బుద్ధ్యా యుక్తో యయా పార్థ కర్మ బంధం ప్రహాస్యసి (భ.గీ. 2-39)

దూరేణ హ్యవరం కర్మ బుద్ధి యోగాద్ధనంజయ (భ.గీ. 2-49)

కర్మ, బుద్ధియోగము యీ రెండు కర్మలూ దూరము అనగా వ్యతిరేకము. అనగా కర్మ బాహ్యము, బుద్ధియోగము అంతః కర్మ యనియూ విశదమగుచున్నది. అట్టి బుద్ధియోగమను కర్మను కొంచమాచరించిననూ మహా భయంకరమగు సంసారము నుండి రక్షించుననియూ, దానికి అభిక్రమనాశము (పూర్తిగా ఆచరించక పోవుట వలన ఫలము లభించకపోవడం), ప్రత్యవాయ దోషము (విధివిధానంగా ఆచరింపక పోయినచో కలుగు దోషం), యీ రెండు దోషములూ లేవనియూ తెలియుచున్నది.

నేహాభిక్రమనాశోఽస్తి ప్రత్యవాయో న విద్యతే
స్వల్ప మప్యస్య ధర్మస్య త్రాయతే మహతో భయాత్ (భ.గీ. 2-40)

యోగకర్మకు శ్రీకృష్ణ పరమాత్మ అత్యంత ప్రాధాన్యతను ఇచ్చియున్నారు. అర్జునుని ఉపమానంగా తీసుకొని సంసారమనెడి యుద్ధము చేయు ప్రతి ఒక్కరికినీ యోగం అత్యంత ఆవశ్యకమని చెబుతూ, బ్రహ్మ విద్యాయాం యోగశాస్త్రే అని గీతా సారమును యోగవిద్య యందిమిడ్చియున్నారు.

వ్యాస ప్రసాదాత్ శ్రుతవాన్ ఏతద్గుహ్యమహమ్ పరమ్
యోగం యోగేశ్వరాత్ కృష్ణ సాక్షాత్ కథయత స్వయమ్ (భ.గీ. 18-75)

యోగీశ్వరులగు శ్రీకృష్ణ భగవానుడు యోగమును స్వయంగా చెప్పుచుండగా,

వ్యాస మహర్షి అనుగ్రహం వలన అతీంద్రియ జ్ఞానముతో తెలుసుకొని 'నేను నీకు చెప్పుచున్నా'నని సంజయుడు ధృతరాష్ట్రునితో చెప్పిరి. అందుచే కర్మను ప్రోత్సహించుట అనగా యోగకర్మనే కాని ఇతరములను కాదు.

కర్మయోగమనగా నేమి?

సాధారణంగా యీ జీవయాత్రలో చేయు ప్రతికర్మను కర్మయోగమని వాడుకలోకి తెచ్చుకొంటిమి. కాని...

'బంధనం మనసో నిత్యం కర్మయోగస్స ఉచ్యతే' (త్రిశిఖి బ్రాహ్మణోపనిషత్ -18)

కదిలిన మనస్సును నిత్యమూ కదలకుండా చేయు కర్మనే 'కర్మయోగ' మందురు. మనస్సు ప్రాణవాయు చలనముచే చలించుచున్నది. కనుక ప్రాణచలనము నరికట్టు ప్రాణాయామమే లేదా యోగమే కర్మయోగమగుచున్నది. కాని, సాధారణ కర్మ కర్మయోగము కాజాలదు.

'తథా వేదాంత శ్రవణజో బోధా కర్మ యోగాద్వినశ్యతి' (శ్రీ శంకరాచార్య వచనం)

వేదాంత శ్రవణముచే కలిగిన జ్ఞానం, కర్మ యోగముచే నశించుచున్నదని శంకరాచార్యుల వారు ఇచ్చట సామాన్య బాహ్యకర్మలనే 'కర్మయోగము' పేరిట నుడివియున్నారు.

సన్న్యాసః కర్మయోగశ్చ నిః శ్రేయసకరా వుభౌ
తయోస్తు కర్మసన్న్యాసాత్ కర్మయోగో విశిష్యతే (భ.గీ. 5-2)

కర్మ సన్న్యాసము, కర్మ యోగము రెండూ శ్రేయస్కరములే. అయితే వానిలో కర్మ సన్న్యాసము కంటే కర్మయోగము గొప్పదని గీతయందలి భావము.

సన్న్యాసమనగా సమ్యక్ + న్యాసము. సమ్యక్ అనగా బాగుగా (Thoroughly) న్యాసము అనగా విడిచిపెట్టుట. కర్మలను బాగుగా విడిచిపెట్టుటయే సన్న్యాసము.

'న్యాస ఇతి బ్రహ్మ బ్రహ్మే హి పరః' అను శ్రుతి భావమేమనగా... న్యాసమన్నచో పరబ్రహ్మ స్వరూపమగుటయే. యథార్థమునకు కర్మయోగము కంటే కర్మసన్యాసమే గొప్పది. అయినప్పటికీ గీతాచార్యులు కర్మయోగమే గొప్పదని చెప్పుటలో చాలా అంతర్యమున్నది. కర్మలనగా బాహ్యకర్మలు. కర్మయోగమనగా అంతర్ముఖ యోగ

కర్మ. స్వస్థానము నుండి బయటకువచ్చుట కర్మ, తిరిగి స్వస్థానమునకు చేరుట కర్మయోగము. బైటకువచ్చువారు లోపలికి వెళ్ళనిదే కర్మసన్న్యాసము సాధ్యము కాదుకదా. కావున అంతర్ముఖ యోగకర్మ చేయనిదే కర్మ సన్న్యాసము లభింపదు.

న కర్మణా మనారంభాత్ నైష్కర్మ్యం పురుషోఽశ్నుతే
న చ సన్న్యసనాదేవ సిద్ధిం సమధి గచ్ఛతి **(భ.గీ. 3-4)**

కర్మను ఆచరించకుండా నైష్కర్మ్య సిద్ధిని బడయుట సాధ్యంకాదు. అనగా కర్మనారంభించియే కర్మనాచరింపని స్థితి (నైష్కర్మ్యం)కి చేరవలెను.

'क्रिया कर्के कर्के क्रिया के परावस्थ में रहना' **(లాహిరీ మహాశయుల వాక్యం)**

క్రియ చేయుచూ చేయుచూ క్రియ చేయని స్థితికి చేరవలెను. ఇచ్చట క్రియను చేయుట అనగా యోగక్రియను చేయుచూ చేయుచూ (కర్మయోగము), క్రియను చేయని స్థితి అనగా కర్మ సన్న్యాసమును చేరుట అని అర్థం. అందుచే కర్మయోగము చేయనిదే కర్మసన్న్యాసము సాధ్యం కాదు. మరియూ...

సన్న్యాసస్తు మహాబాహో దుఃఖ మాప్తు మయోగతః **(భ.గీ. 5-6)**

యోగములేని సన్న్యాసి దుఃఖమునే పొందునని గీతలో చెప్పుటచే సిద్ధిని పొందుటకు కర్మయోగమే అవసరమని ప్రస్ఫుటంగా తెలియుచున్నది.

'యోగః సన్న్యస్త కర్మాణం' **(భ.గీ. 4-41)**

యోగముచే కర్మ సన్న్యాసము సాధ్యమగునని గీతలో చెప్పియున్నారు.

నిష్కామకర్మ అననేమి ?ఎవరు ఆచరింపగలరు?

కోరిక లేకుండా కర్మ చేయుటయే నిష్కామ కర్మ అందురు. అయితే కోరికలు లేకుండా కర్మ చేయుట సాధ్యమా? సాధ్యమనియే శాస్త్ర ప్రమాణములు, అనుభవజ్ఞులు చెప్పుచున్నారు. ఎట్లు?

మనసును అన్య ప్రదేశములో పెట్టి కర్మ చేయుట సాధ్యమగును. దీనిని జనక చక్రవర్తి శుకబ్రహ్మర్షికి ప్రామాణికంగా నిరూపించిరి. తలపై ఒక పెద్ద ప్రమిదను పెట్టి, అందులో నిండుగా నూనెపోసి, నూనె తొలగి క్రిందపడకుండా మిథిలా నగరమంతయూ తిరిగిరమ్మని జనక చక్రవర్తి శుక బ్రహ్మర్షిని ఆజ్ఞాపించిరి. అటులనే

శుకుడు మిథిలా నగరమంతయూ తిరిగి వచ్చిన పిమ్మట నగర విశేషములను చెప్పమని జనకులవారు అడిగిరి. తనకేమియూ కనపడలేదని వారు బదులు పలికిరి. ఇచ్చట, కాళ్ళతో నడచుట, కళ్ళతో చూచుట అను రెండు కర్మలూ జరగనిదే మిథిలానగరము తిరిగి వచ్చుట సాధ్యం కాదు కదా! శుక దేవులు తనకేమియూ కన్పించలేదని చెప్పుటలో అనుభవమేమనగా... ప్రమిదలోని నూనె తొలగిపోకుండా తన మనస్సును తలపై గల ప్రమిదయందే లగ్నము చేయుటచే, కాళ్ళతో నడిచిననూ, కళ్ళతో చూచిననూ దృశ్యమేమాత్రము కనబడలేదు. అదే విధంగా మనసును ఆత్మయందు పాదుకొల్పి ఇంద్రియములతో (జ్ఞానేంద్రియములు, కర్మేంద్రియములు) పనిచేయు వాడు కర్మలు చేయనివాడేయగును. అతడు కర్మలచే అంటుకొనబడడు. అతడే నిష్కామ కర్మయోగి.

చేతసా సర్వ కర్మాణి మయిసన్న్యస్య మత్పరః
బుద్ధియోగముపాశ్రిత్య మచ్చిత్తః సతతం భవ (భ.గీ. 18-57)

"సర్వ కర్మలను హృదయపూర్వకంగా నాయందే వదలిపెట్టి, బుద్ధియోగము నాశ్రయించి, ఎల్లప్పుడూ నాయందే చిత్తము కలవాడవు కమ్ము" అని శ్రీకృష్ణపరమాత్మ చెప్పుటలో, యోగసాధన చేయుచూ, మనస్సును ఎల్లప్పుడూ ఆత్మయందే రంజింపజేయు యోగి, తన కరచరణములతో ఏ కర్మ చేసిననూ అంటుకొనబడడని భావము. అతడు కర్మలు చేయనివాడే యగుచున్నాడు.

యస్య నాహంకృతో భావో బుద్ధిర్యస్య న లిప్యతే
హత్వాపి స ఇమాన్ లోకాన్ న హంతి న నిబధ్యతే (భ.గీ. 18-17)

ఎవరు అహంభావం ('నేను చేయుచున్నాను' అనే భావం) లేకుండా, తన బుద్ధికి అంటకుండా, ఎవరినైననూ చంపిననూ, తాను చంపనివాడే యగుచున్నాడు. ఆ కర్మకు తాను అంటుకొనడని గీతాచార్యులవారి భావం. కావున కర్మయోగమనగా యోగము. నిష్కామకర్మ కూడ యోగమే. యోగియే నిష్కామ కర్మయోగి.